

УДК 378.091:37.2

В. В. Осадчий

СУЧАСНИЙ СТАН ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Найголовнішим здобутком сучасного суспільства, яке утворилося після індустріального і називається інформаційним, є утворення інформаційного середовища, в якому інформація є доступною і миттєво передається від однієї точки до іншої, не зважаючи на відстані, що сприяє раціоналізації інтелектуальної діяльності людини. Важливого значення сьогодні набуває ця проблема у системі університетської педагогічної освіти. Абітурієнти сьогодні мають різний рівень засвоєння як профільних предметів, так і основ інформаційних технологій, різні потреби і мотивацію до навчання, що впливає на процес їх навчання, а згодом – і на їх професійну готовність до педагогічної діяльності. За цих умов інформаційно-комунікаційні технології є одним із стимулів активізації пізнавальної діяльності, поліпшення її характеристик, розширення можливостей реалізації пізнавальної активності та практичного застосування знань, оскільки людина і суспільство щорічно стикаються з оновленими і новими знаннями та технологіями, інструментами і матеріалами, вимогами до якості виробничої діяльності, способами передачі інформації, а також із новим соціокультурним середовищем [2, с.14].

Глобальні зрушення, що пов'язані зі становленням і розвитком інформаційного суспільства в Україні, зумовлюють поширення інформаційних технологій на всі сфери життєдіяльності сучасної людини. Як зазначає О. П. Дубас, “у рамках інформаційного суспільства формується, так званий, соціальний інтелект, який реалізується через інформаційне поле, утворене засобами масової інформації та комунікації” [3, с. 3]. У разі виникнення таких тенденцій педагоги повинні адаптуватися до них, впроваджуючи в освітній процес нові інформаційні технології, що, в першу чергу, передбачає оволодіння ними на високому рівні.

Державними законодавчими актами наголошується на важливості підготовки і перепідготовки учителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Так, у листі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту країни “Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій” [5] зазначається, що кожен учитель загальноосвітнього навчального закладу, незалежно від ступеня, типу, форми власності закладу та рівня своєї кваліфікації, повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею

відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Також, у Державній цільовій програмі “Сто відсотків” [4] на вирішення проблеми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій і створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі зазначених технологій одним із шляхів є удосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у сфері впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес, забезпечення стовідсоткового володіння цими знаннями усіх педагогічних працівників.

Мета статті полягає в аналізі сучасного стану використання інформаційно-комунікаційних технологій під час професійної підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах України.

Із метою виявлення стану професійної підготовки майбутніх учителів засобами сучасних інформаційних технологій нами було проведено анкетування на тему: “Сучасний стан використання сучасних інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів” взяли участь 767 респондентів, з яких 79% студенти – майбутні учителі, 20 % – учителі, 9 % – викладачі, 1% – директори, 5 % – заступники директорів шкіл і 8 % – секретарі, концертмейстери, лаборанти. Більшість опитуваних не має стажу роботи у системі освіти (40%), 29% – мають стаж до трьох років і 15% – стаж 5-10 років і більше. Слід зазначити, що в деяких запитаннях респонденти мали можливість вибору кількох варіантів відповіді, тому сума відсотків є більшою ніж 100.

Оцінюючи стан використання інформаційних технологій у навчальному закладі, в якому працюють чи навчаються, більшість з них (31%) зазначили, що не володіють даними про кількість комп’ютерів у навчальному закладі; те, що кількість комп’ютерів у навчальному закладі більше 100, вказали 24 %, від 10 до 20 – 12%, від 5 до 10 – 10%, від 1 до 3 – 9%, від 20 до 50 – 6%, від 50 до 100 – 7% опитуваних.

Разом із тим згідно даних, наведених в аналітичному огляді “Применение ИКТ в высшем образовании стран СНГ и Балтии: текущее состояние, проблемы и перспективы развития”, підготовленому спеціалістами Інституту ЮНЕСКО з інформаційних технологій в освіті у співробітництві з експертами з Азербайджану, Вірменії, Білорусії, Казахстану, Киргизстану, Латвії, Російської Федерації та України, у середньому у кожному ВНЗ України є 967 комп’ютерів, 829 – під’єднані до локальної мережі, із них 685 – у навчальних корпусах і 144 – у гуртожитках. Кількість комп’ютерів, що використовуються у дистанційному навчанні – 77, із них 38 – закріплені за розробниками курсів, 39 – за робітниками, що забезпечують дистанційне навчання. Також, у середньому наявні 3 сервери, що забезпечують цілодобовий режим роботи для створення, накопичення і обміну інформаційними ресурсами [1, с. 137].

Одним із важливих показників рівня впровадження інформаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх учителів є забезпечення доступу викладачів, студентів і співробітників до локальної та глобальної мережі. 60 % респондентів зазначили, що комп'ютери в навчальному закладі об'єднані у мережу, 8 % – “ні”, 31 % – “не знають”.

На запитання про те, де використовується комп'ютерна (і мультимедійна) техніка у навчальному закладі, більшість опитуваних (62 %) відповіли, що у комп'ютерних аудиторіях, 29 % – у навчальних аудиторіях, 26 % – в адміністративному секторі, 25 % – у бібліотеці, 25 % – на кафедрі інформатики, 24 % – у кабінеті загального доступу для проведення уроків із предметів. 18 % зазначили, що не мають відповіді на це запитання, 1% обрали – інше. 22 % учасників опитування зазначили, що у ВНЗ використовується також мобільна мультимедійна стійка (комп'ютер + проектор).

Аналіз відповідей респондентів свідчить про те, що на думку опитуваних, кількість комп'ютерів у кабінеті загального доступу для проведення уроків із предметів, у навчальних аудиторіях і у бібліотеці має бути більшою у порівнянні з реальним станом, і мобільна мультимедійна стійка має використовуватися частіше.

Більшість учасників анкетування (61%) зазначили, що найчастіше комп'ютери використовуються під час викладання інформатики, 46 % – для проведення уроків з навчальних дисциплін, 37 % – у адміністративній роботі, 33 % – у самостійній роботі, 32 % – для організації загального доступу до комп'ютерних ресурсів, 14 % – з метою проведення вільного часу, 7 % – вказали, що комп'ютерна техніка не використовується, і 4 % – обрали інше.

На запитання про наявність і тип доступу у навчальному закладі до Інтернет більшість респондентів відповіли ствердно (54 %), із них 22 % зазначили, що мають доступ по виділеному каналу, ще 22 % – мають сеансовий доступ, а 10 % доступ по тимчасових мережах; 33 % опитуваних стверджують, що в навчальному закладі, в якому вони навчаються, немає доступу до Інтернет, з них 14 % – мають доступ удома; 13 % респондентів нічого не відповіли на це запитання анкети, що говорить про його нерозуміння ними, а отже про низьку обізнаність у галузі інформаційних технологій; 2 % – відповіли, що не знають, чи є Інтернет у навчальному закладі, і який тип підключення використовується; 1 % – вказали інші варіанти відповіді на поставлене запитання, а саме: “не було потреби”, “не шукав(ла)”, “маю, але не користуюсь”, “people.net”, “не зрозуміле питання”, “не користуюсь”

Серед опитуваних 43 % відповіли, що на комп'ютерах у навчальному закладі серед ліцензійних програм встановлено операційні системи, 23 % – офісні технології, 9 % – редактори растрової графіки, 7 % – редактори векторної графіки, 9 % – Web-редактори, 11 % – редактори мультимедіа, 9 % – серверне програмне забезпечення, 13 % –

бази даних, 11 % – Інтернет-додатки, 9 % – освітні ресурси, зокрема, авторські розробки. Половина учасників опитування (50 %) зазначили, що не знають, яке ліцензійне програмне забезпечення встановлено на комп'ютерах навчального закладу, 1 % обрали інше.

Результати опитування свідчать про те, що переважна кількість респондентів (67 %) не знають, чи встановлене на комп'ютерах у навчальному закладі вільно-поширюване програмне забезпечення. 22 % зазначають, що серед вільно-поширюваних програм встановлено операційні системи, 11 % – офісні технології, 10 % – Інтернет-додатки, 9 % – редактори мультимедіа; 8 % – бази даних, 7 % – редактори растрової графіки, 5 % – Web-редактори, 5 % – освітні ресурси, зокрема, авторські розробки, 4 % – редактори векторної графіки, 4 % – серверне програмне забезпечення, 1 % – інше.

На запитання щодо використання у навчальному закладі неліцензійного програмного забезпечення більшість учасників опитування (60 %) відповіли, що не знають, 28 % – “ні”, 11 % – “так”. Більшість опитуваних (66 %) зазначили, що на заняттях у навчальному закладі (лекції, лабораторні, практичні) використовуються нові інформаційні технології. Відповідно 34 % – вказали, що не використовуються. 53% опитуваних вважають, що студенти під час підготовки до занять використовують нові інформаційні технології, 30 % – не знають, 17 % – вважають, що студенти не використовують ІТ під час підготовки до занять.

Результати опитування студентів і викладачів вказують на те, що 42 % респондентів вважають використання інформаційних технологій на заняттях несистематичним, 24 % – відзначають, що частіше використовуються, ніж не використовуються, 23 % – зазначають, що на заняттях не використовуються інформаційні технології, і лише 9 % – вважають їх використання систематичним.

Більшість опитуваних викладачів (51 %) стверджують, що наразі не використовують, але планують використовувати нові інформаційні технології на своїх заняттях, 32 % – не планують цього робити в майбутньому, а 17 % – зазначили інше, а саме: “не знаю”, “по спеціальності не потрібно” тощо.

На питання анкети 41 % викладачів відповіли, що на своїх заняттях використовують навчальні програми на стаціонарних носіях (диски, дискети), 36 % – комп'ютерні програми, 34 % – ресурси глобальної мережі, 34 % – демонстраційну техніку (мультимедійний проектор, сенсорну дошку), 28 % – периферійну техніку (принтер, сканер, цифровий фото- чи відео-апарат тощо), і лише 21% – ресурси локальної мережі. 41 % викладачів зазначили, що їм зручніше працювати з ресурсами глобальної мережі, 39 % – із комп'ютерними програмами, 37 % – із навчальними програмами на стаціонарних носіях, 29 % – із демонстраційною технікою, 29 % – із периферійною технікою, 21 % – із ресурсами локальної мережі. Такі відповіді вказують на популярність

Інтернет та зацікавленість майбутніх учителів у його використанні під час занять.

Анкетування майбутніх учителів показало, що тільки 9 % опитуваних вказали на систематичне використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях, а 61% респондентів вважають, що найчастіше комп'ютери використовуються у процесі викладання інформатики. Таким чином, за результатами опитування очевидним став той факт, що вагома кількість респондентів засвідчує незнання ситуації щодо стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів, що вказує на їх недостатню зацікавленість цією проблемою.

Список використаної літератури

1. Применение ИКТ в высшем образовании стран СНГ и Балтии: текущее состояние, проблемы и перспективы развития: аналит. обзор. – С.Пб.: ГУАП, 2009. – 160 с. **2. Онопрієнко М.В.** Інформатизація в контексті філософсько-методологічного дослідження інформатики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 09.00.09 “Філософія науки” / М.В. Онопрієнко. – К., 2006. – 13 с. **3. Дубас О.П.** Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: політологічний аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 “Методологія та методи соціологічних досліджень” / О.П. Дубас. – К., 2004. – 23 с. **4. Державна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій “Сто відсотків” на період до 2015 року [Електронний ресурс].** – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/494-2011-%D0%BF>. **5. Лист** Міністерства освіти і науки, молоді та спорту “Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій” №1/9-493 від 24 червня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/19837.

Осадчий В. В. Сучасний стан використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній підготовці майбутніх учителів

У статті проводиться аналіз експериментальних даних щодо визначення сучасного стану використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Порівнюються та аналізуються різні умови використання сучасних інформаційних технологій під час навчального процесу. Визначаються показники рівня впровадження інформаційних технологій на основі опитування студентів та викладачів.

Ключові слова: інформаційні технології, професійна підготовка, майбутній учитель, сучасний стан

Осадчий В. В. Современное состояние использования информационно-коммуникационных технологий в профессиональной подготовке будущих учителей

В статье проводится анализ экспериментальных данных по определению современного состояния использования информационно-коммуникационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих учителей. Сравниваются и анализируются различные условия использования современных информационных технологий в учебном процессе. Определяются показатели уровня внедрения информационных технологий на основе опроса студентов и преподавателей.

Ключевые слова: информационные технологии, профессиональная подготовка, будущий учитель, современное состояние.

Osadchyi V. V. The Current State of Modern Information Technologies in the Training of Future Teachers

The paper analyzes the experimental data to determine the current state of modern information technologies in the training of future teachers. Are compared and analyzed various conditions of modern information technologies in the educational process. Identify indicators of implementation of IT -based survey of students - future teachers.

Key words: information technology, training, future teachers, current status.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2013 р.

Прийнято до друку 27.09.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.

УДК [378.016:004.4]

С. О. Переяславська

ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КУРСОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «БАЗИ ДАНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ»

Однією з особливостей сучасної освіти є поява нових форм організації навчального процесу, сучасних методик викладання дисциплін, що призводить до зміни характеру і змісту навчальної діяльності, перенесення акценту на самостійні види діяльності студентів, значного підвищенні їх мотивації як до процесу навчання, так і до придбання компетенцій. Це висуває нові вимоги до організації курсового проектування, яке є обов'язковою формою навчального процесу у підготовці фахівців в галузі інформаційних технологій, спрямованою на